

Królik szary carmagnola – włoska rasa rodzima

Magdalena Mietlicka-Wrzecionowska, Paweł Bielański

Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k. Krakowa

Nazwa królika wywodzi się od miejsca jego pochodzenia (rozposzechniony wokół miasta Carmagnola) oraz szarej barwy sierści. Występuje w północno-zachodniej części Włoch (Piemont). Pierwsze wzmianki o tym króliku pojawiły się w latach 50. XX wieku, następnie prawie całkowicie zniknął, by w latach 80. pojawić się ponownie jako czysta rasa, która powstała z wcześniejszego przypadkowego przekrzyżowania ras: burgundzki płowy, niebieski wiedeński i nowozelandzki biały. Tak więc króliki carmagnola są w rzeczywistości efektem nieplanowanego kojarzenia. W 1982 roku zasoby genetyczne tej rasy posiadał Departament Nauki o Zwierzętach Uniwersytetu w Turynie. Obecnie sytuacja królika carmagnola jest krytyczna, gdyż istnieje zaledwie 100 samic i 20 samców, zarejestrowanych w małych gospodarstwach włoskich. Ogólna wielkość populacji wynosi ok. 500 sztuk, dlatego też rasa ta jest we Włoszech objęta programem ochrony zasobów genetycznych.

Króliki carmagnola są średniej wielkości, dobrze umięśnione, ciało długie ok. 40-46 cm, miednica szeroka. Charakteryzują się silną, kształtną budową; obwód klatki piersiowej wynosi ok. 32-38 cm. Samce ważą zazwyczaj 3,5-5,5 kg, samice troszkę mniej – 3-5 kg. Głowa długa, wypukła, z ciemnymi oczami, uszy wyprostowane i szpiczaste, o maksymalnej długości 14 cm. Kończyny średniej długości, z owłosioną podeszwą i opuszkami palców. Długość uda ok. 17-23 cm. Ogon krótki, prosty. Okrywa włosowa gruba, puszysta i miękka. Włos średniej długości. Kolor szary (mieszający się ciemnoszary z jasnoszarym i płowym, ale nigdy nie białym), z jasnym brzuchem. Na karku znajduje się charakterystyczne jasne trójkątne miejsce. Szare tylnie i przednie łapy, dolna część ogona jasna, górna ciemna. Uszy szare, mogą być czarno obrzeżone. Oczy ciemne, jasno obrzeżone. Pazurki cieliste.

U królików carmagnola można uzyskać duży wachlarz różnych kolorów i odcieni, np. biały, płowy, czarny lub plamisty, co spowodowane jest różnymi typami *locus*. Obecnie wiadomo, że zaangażowane w ustalanie barwy okrywy tych królików są trzy typy *loci*: A, C i Du. Definicja rasy standard została dokonana na podstawie ustalonych cech morfologicznych, zdefiniowanych w trakcie 8-letnich badań, prowadzonych od roku 1986 do 1993 przez C. Lazzaroni i G. Pagano Toscano. Zarejestrowano dane dotyczące koloru sierści 13 567 osobników z 1737 miotów, urodzonych tylko po szarych rodzicach. Oprócz koloru szarego uzyskano również inne odcienie, np. szaroczarny czy szarobiały, jednak za prawidłowy – standardowy, uznaje się tylko kolor szary lub bardzo jasny szary (nigdy nie biały), z jasnym trójkątnym miejscem, znajdującym się na karku.

Poprzez selekcję naukowcom udało się wyeliminować allel E (płowy) oraz zmniejszyć częstotliwość genów z udziałem *locus* C (biały) i Du (holenderski), jednak niemożliwe jest całkowite wyeliminowanie anomalnych kolorów, ze względu na ilość alleli zaangażowanych w kolorystykę (Robinson, 1987).

Ta rodzima włoska rasa posiada bardzo dobrą zdolność adaptacji do różnych systemów chowu oraz warunków środowiska,

najlepiej czuje się w temperaturze 10-30°C i wilgotności powietrza 50-90%. Króliki carmagnola są odporne na choroby i pasożyty, sporadycznie występują

u nich choroby gruczołu mlekowego bądź jelitowe, do rzadkości należą roztocza nóg czy uszu.

Króliki te są stosunkowo plenne, wielkość miotu to 5-12 szt., średnio 8 sztuk. Dojrzałość płciową osiągają około 4. miesiąca. Można od nich uzyskać od 5 do 8 miotów w ciągu roku przy półintensywnym systemie chowu. Ruja trwa 3-5 dni, ciąża 28-35 dni. Śmiertelność młodych podczas wykotu jest niska (ok. 7%), a średni procent wykotów to 70-90. Samce dojrzewają około 5. miesiąca, wtedy też są po raz pierwszy wykorzystywane do krycia. Przy pobieraniu nasienia oddają jednorazowo około 0,8-3 ml ejakulatu.

Oprócz dobrej wydajności reprodukcyjnej, carmagnola zaliczane są do ras o dobrej mięsności. Ponieważ we Włoszech jest obecnie bardzo mało ras czystych hodowanych głównie na mięso (nowozelandzkie i kalifornijskie), a króliki carmagnola mają bardzo dobre predyspozycje do użytkowania mięsnego, to właśnie dlatego są wciąż udoskonalane, prowadzone są na nich liczne badania i selekcje, prowadzące do poprawy mięsności. Potwierdzeniem tej hipotezy są doświadczenia, w których badano wpływ różnych systemów utrzymania na jakość produkcyjną królików carmagnola (Lazzaroni i Davide, 2002). Porównano przyrost masy ciała carmagnola i królików nowozelandzkich białych, utrzymywanych w dwóch różnych systemach chowu – klatkowym i kojcowym. Udało się uzyskać lepszy przyrost masy ciała u szarych królików carmagnola, przy średnim dziennym spożyciu paszy 100-130 g. W 28. dniu ważyły one 650 g vs 543 g; w 60. dniu – 1550 g vs 1628 g i w 90. dniu – 2700 g vs 2665 g. Wyższą masę ciała uzyskały zwierzęta utrzymywane w klatkach, przy jednoczesnym większym zużyciu paszy. Uzyskane różnice masy ciała zostały potwierdzone statystycznie. Również tuszki pozyskane od zwierząt utrzymywanych w klatkach były cięższe niż królików przebywających w kojcach. Interesujące jest, że tylne nogi, jeden z najcenniejszych wyrębów, były proporcjonalnie większe u królików utrzymywanych w kojcach. Również lepsza była jakość mięsa królików z systemu ściółkowego (kojce); wartość pH mięśni po 24 godzinach od uboju była wyższa. Wydajność rzeźna wynosiła ok. 65%, a masa tuszki 1600-1800 g. Od tak masywnych królików uzyskuje się dobre i cenne wyręby, które są atrakcyjne dla odbiorców detalicznych. Z badań wynika, że ściółkowy system utrzymania pozwala na uzyskanie lepszych wskaźników jakości mięsa w stosunku do tuszek pochodzących od zwierząt z chowu klatkowego. Tuszki królików carmagnola z obu systemów produkcyjnych są konkurencyjne w stosunku do tuszek królików nowozelandzkich białych.

Cechy produkcyjne królików carmagnola są podobne do nowozelandzkich białych, co zachęca włoskich uczonych do dalszych prac na tej populacji. Rozpoczęto również badania nad zachowaniem zarodków królików carmagnola na potrzeby programu doskonalenia genetycznego.